



**FRANK
SMEETS
BELEIDSVERKLARING
2011**

1. Milieu, Natuur en Water	7
2. Onderwijs	21

COLOFON

EEN UITGAVE VAN

Frank Smeets, gedeputeerde

COÖRDINATIE

kabinet gedeputeerde Frank Smeets

REDACTIE

Dienst Onderwijs, Afdeling Milieu en Natuur

Frank Smeets, Isabelle Doorme, Luc Driesen, Inge Verheyen

EINDREDACTIE

Frank Smeets

GRAFISCH ONTWERP, TYPOGRAFIE & COVERBEELD

Dion Boodts – Grafische producties,
Informatie & Onthaal, provincie Limburg

FOTOGRAFIE

Robin Reyders – Grafische producties,
Informatie & Onthaal, provincie Limburg

Luc Daniëls

Frans Van Bauwel

LETTERTYPES

Auto2 (*Underware*), Fresco (*Fred Smeijers*)



1. Milieu, Natuur en Water.	7
1.1. Bewust maken van inwoners, bedrijven en bezoekers van de provincie van de impact van hun gedrag op onze leefomgeving en hen aanzetten tot duurzaam gebruik van grondstoffen en energie.....	7
1.2. Minimaal behouden en waar mogelijk verbeteren van de Limburgse biodiversiteit, met name natuur, planten, dieren en landschappen.	12
1.3. Het provinciebestuur geeft zelf het goede voorbeeld in milieu- en natuurbewust handelen.	15
1.4. Verder uitbouwen van een provinciaal geïntegreerd waterbeheer.	16
2. Onderwijs.	21
2.1. Aan het Limburgse onderwijs, als belangrijke hefboom in de economische en socio-culturele ontwikkeling van onze provincie, maximale aandacht vragen voor en ondersteuning bieden m.b.t. talen, talenten, competenties en innovatie.....	24
2.2. Het Limburgse onderwijs, als potentieel belangrijkste hefboom voor sociale participatie van achtergestelde groepen, maximaal ondersteunen bij het werken aan gelijke/goede onderwijskansen voor iedereen.	26
2.3. Aan het Limburgse leerplichtonderwijs, als belangrijke partner in de levenseducatie van onze jongeren, pedagogisch-didactische ondersteuning bieden....	29
2.4. Het Limburgse onderwijsaanbod optimaliseren in functie van maatschappelijke noden en ontwikkelingen, enerzijds door als provincie zelf een kwaliteitsvol aanbod te blijven verzorgen, anderzijds door afstemming en samenwerking met en tussen onze partners te bevorderen.	30

1. Milieu, Natuur en Water

1.1. **Bewust maken van inwoners, bedrijven en bezoekers van de provincie van de impact van hun gedrag op onze leefomgeving en hen aanzetten tot duurzaam gebruik van grondstoffen en energie.**

Burgers en doelgroepen via concrete initiatieven aanzetten tot een duurzamer en klimaatvriendelijk gedrag inzake water, energie- en materiaalgebruik.

Het Milieubeleidsplan 2010-2013 met als titel “Allemaal CO₂-neutraal” werd op 21 april 2010 vastgesteld door de provincieraad. Het Totaal Actieplan CO₂ (TACO2) werd in dit Milieubeleidsplan geïntegreerd. Hiermee bevestigt het provinciebestuur het engagement om samen met alle partners en alle Limburgers onze provincie CO₂-neutraal te maken tegen 2020.

Een eerste stap is het uitvoeren van een **TACO2-studie** voor Limburg en de realisatie ervan voor te bereiden. Hiervoor werd in 2010 een studieopdracht uitgeschreven. Deze opdracht werd toegewezen aan een onderzoeksteam.

Op basis van de nulmeting stellen we vast dat de jaarlijkse CO₂-uitstoot lager ligt dan wat we zouden kunnen verwachten op basis van Vlaamse cijfers: 11 ton per Limburger tegenover 14 ton per Vlaming. Wat betreft de transitie-scenario's wordt voorgesteld om een economisch optimaal (goedkoopste) en een ecologisch optimaal scenario (minimale CO₂-uitstoot) door te rekenen. Beide scenario's worden vertaald in concrete aanbevelingen. Het behoud van de Limburgse welvaart is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Op basis van de resultaten van de studie zal de TACO2-klankbordgroep de prioritaire TACO2-sectoren afbakenen. Samen met deze sectoren zullen transitietrajecten

opgestart worden. Alles gebeurt in samenspraak met de klankbordgroep. De provincie treedt op als regisseur.

Binnen elk transitietraject wordt een streefbeeld ontwikkeld. Dit beeld geeft aan waar we willen staan in 2020. Vervolgens wordt een reeks acties vastgelegd die het toelaten om van de huidige situatie naar het streefbeeld te evolueren. De som van alle acties is het TACO2.

Parallel met dit groots participatieproces start de provincie in 2011 met een TACO2-communicatie. Via een brede campagne willen we alle Limburgers, jong en oud, rijk en arm, allochtoon en autochtoon, overtuigen om mee te werken aan een meer energiezuinige samenleving.

Het **Steunpunt Duurzaam Bouwen Limburg** (DUBOLimburg) schakelt een versneling hoger. Aangezien “bouwen en wonen” een zeer CO₂-intensieve sector is, is het **stimuleren van duurzaam bouwen en wonen** een prioriteit. Het steunpunt zal **gemeenten ondersteunen bij het opstellen van klimaatplannen** en wil op deze manier **hernieuwbare energie** en **rationeel energiegebruik** stimuleren. De provincie zal ook de Limburgse isolatieteams verder ondersteunen. In samenwerking met het steunpunt wordt de **campagne “Limburg isoleert”** in 2011 verder gezet. In 2011 gaat bijzondere aandacht naar goede ventilatie.

De provincie Limburg lanceert samen met Limburg.net onder het label “**Limburg eco-logisch**” een campagne over zwerfvuil. Deze campagne zal de Limburger aanspreken op de positieve aspecten van een propere leefomgeving zoals het gevoel van netheid, respect voor de medemens en omgeving en minder ergernis. De campagne vertrekt van een bestaand draagvlak en zal de problematiek op een positieve manier benaderen.

POM Limburg start samen met diverse partners de uitvoering op van het INTERREG grensregio project “Broeikasgasreductie en duurzame energie op **bedrijventerreinen**”. Aan de hand van een reeks demonstratieprojecten wordt nagegaan op welke manier invulling gegeven kan worden aan het begrip CO₂-neutraliteit op bedrijventerreinen.

De provincie stimuleert Limburgers tot een **duurzaam productgebruik**. Ze informeert hen over de milieu- en gezondheidsrisico's van producten zoals bestrijdingsmiddelen, verven, vernissen, solventen... en promoot milieuvriendelijke alternatieven. De provincie stimuleert ook de gemeenten tot een duurzaam aankoopbeleid.

In 2011 kent het “**Charter milieu en duurzaam ondernemen Limburg**” een doorstart. Dit initiatief in samenwerking met VOKA-Kamer van Koophandel Limburg wil Limburgse bedrijven aanzetten tot een actief milieu- en duurzaamheidsbeleid. Het charter telt mee in de beoordeling van de Vlaamse ecologiepremie en biedt Limburgse bedrijven een extra troef.

Vanaf 1 januari 2011 start de provincie samen met U Hasselt en POM Limburg met de

uitvoering van het EFRO-project “**Cleantechplatform.be**: Cleantech als opstap naar een CO₂-neutraal Limburg”. Dit project wil cleantech afstemmen op TACO2 en heeft tot doel een sterke economische groei te realiseren binnen de cleantechsector. De aansluiting bij i-Cleantechvlaanderen, Cleantechcampus en Energyville is onderdeel van het project.

In 2011 kunnen de gemeenten Hoeselt, Riemst, Voeren, Tongeren, Herstappe, Kortesseem, Wellen, Borgloon, Heers, Gingelom, Sint-Truiden, Nieuwerkerken en Alken een **milieugezondheidsenquête** laten uitvoeren. De enquête peilt naar de milieuhinder en het gezondheidsgevoel bij de bevolking.

Natuur- en milieueducatie: aanleren en vormen.

Limnet inspireert en stimuleert de natuur- en milieueducatieve (NME) werking in de provincie. Het project **MilieuZorg Op School (MOS)** begeleidt scholen die aan interne milieuzorg doen en stimuleert hen om kwaliteitslogo's te halen. Binnen de NME-werking wordt de implementatie van **Educatie Duurzame Ontwikkeling (EDO)** nagestreefd.

Met natuurcentra worden **samenwerkingsovereenkomsten** afgesloten in het kader van provinciale subsidies. Het project **educatief Natuurbeheer** van Natuurpunt vzw wordt ondersteund en opgevolgd.

In 2011 starten de **verbouwingswerken aan het Groene Huis**, de huisvesting van het Provinciaal Natuurcentrum. Hiervoor zullen de nodige voorbereidende stappen genomen worden. De **bestaande educatieve projecten** van Het Groene Huis worden geëvalueerd in functie van de vernieuwing. De lopende **educatieve werking** van Het Groene Huis wordt in de mate van het mogelijke verder gezet en de nieuwe **educatieve opstelling** wordt voorbereid. De Limburgse biodiversiteit staat centraal in het nieuwe concept.

De educatieve werking in Nieuwenhoven en **De Wissen** wordt verder gezet. De **educatieve gidsen** worden actief ondersteund, bijgeschoold en geëvalueerd in functie van hun taak als multiplicator.

De provincie neemt met de Wijers deel aan het **LIFE+ project De Wijers** en aan het **Interreg IV C project FACTS** waarbij samen met andere Europese regio's besproken wordt op welke manier we ons kunnen voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. In het kader van het **Interreg IV project Kempenbroek** worden nieuwe educatieve projecten voorbereid.

In 2011 gaat het project “**Spelen en ravotten in groen Limburg**” van start. Dit project speelt in op de trend dat ruimte voor kinderen om buiten te spelen schaarser wordt. De jeugddienst en het provinciaal natuurcentrum willen daarom de aanwezige Limburgse speelruimten in kaart brengen en samen nieuwe vormen van speelruimten ontwikkelen. In enkele Limburgse gemeenten worden inspirerende projecten opgezet die de theorie in de praktijk omzetten.

1.2. **Minimaal behouden en waar mogelijk versterken van de Limburgse biodiversiteit, met name natuur, planten, dieren en landschappen.**

Het behoud en beheren van natuur, bos en landschap ondersteunen en het Limburgs netwerk van natuurgebieden en natuurverbindingen verder uitbouwen.

In 2011 wil de provincie **de Limburgse natuur verder uitbreiden**. Hiervoor wordt ook de werking van de **Limburgse Bosgroepen** verder uitgebouwd. Bossen zijn immers kampioenen in CO₂-opname: de 52 000 ha Limburgse bossen en de Limburgse natuur nemen jaarlijks 385 000 ton CO₂ op. Zo zorgt Limburg voor 46 % van de Vlaamse CO₂-opname.

Willen we de CO₂-opslag verhogen, dan moeten we zorgen voor goed beheerde bossen. De subsidie voor Limburgse gemeenten voor de aanleg van **bosexploitatiewegen** past hierbinnen.

De realisatie van **natuurverbindingen** krijgt in 2011 extra aandacht: **officiële procedures** voor de realisatie van de gestarte natuurverbindingen worden verder doorlopen. Via projectsubsidies werken de **regionale landschappen** aan concrete realisaties op het terrein en **voorstudies** worden verder afgewerkt. Ook **ruimtelijke processen** met impact op natuurverbindingen worden opgevolgd.

Biodiversiteitsprojecten van derden worden gesubsidieerd en opgevolgd. Hiertoe worden **ondersteuningsovereenkomsten** voor de bescherming van bedreigde Limburgse soorten afgesloten en opgevolgd. Er is een soortenlijst opgesteld met broedvogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen, paddenstoelen, planten en insecten waarvoor de ondersteuningsovereenkomst geldt.

Vinger aan de pols: monitoring van de Limburgse biodiversiteit.

De vrijwilligerswerking van **LIKONA** (Limburgse Koepel voor Natuurstudie) wordt verder gezet. In 2011 bestaat LIKONA 20 jaar en zet het Provinciaal Natuurcentrum deze unieke samenwerking extra in de kijker. LIKONA wordt betrokken bij de uitwerking van een **veldstudiecentrum** in het Groene Huis.

De **netwerking met regionale landschappen en gemeenten** wordt verder gezet in functie van concrete **terreinacties, communicatie en monitoring**. Op deze manier willen we Limburgers en toeristen warm maken voor de Limburgse natuur. Met een focus op Kempen~Broek en Maasvallei, Bosland en De Wijers, Haspengouw en Voeren wordt een **monitoring- en communicatietraject** uitgestippeld.

Het beheer van de beschikbare **biodiversiteitdatabanken** wordt geoptimaliseerd in functie van hun gebruik. Ontwikkelingen op het vlak van **klimaatwijzigingen** en “**goods en services van ecosystemen**” worden opgevolgd.

De klimaatverandering heeft immers een negatief effect op de biodiversiteit in Limburg. De provincie wenst dan ook de Limburgse biodiversiteit te behouden en waar mogelijk te versterken. Hiertoe kunnen acties uit het afgelopen **GALS-project** (Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten) ondersteund worden via het subsidiereglement biodiversiteitprojecten. Aansluitend wordt in 2011 verder gewerkt aan het grensoverschrijdende **project SOLABIO** (Soorten en landschappen, dragers voor biodiversiteit). Met dit project wil de provincie de biodiversiteit nog verder versterken en de waardevolle landschappen herstellen in de grensregio Vlaanderen-Nederland. In 2011 wordt een **vervolg voor Gals-Solabio** voorbereid.

1.3. Het provinciebestuur geeft zelf het goede voorbeeld in milieu- en natuurbewust handelen.

De Limburgse gemeenten begeleiden en ondersteunen bij het uitvoeren van het gemeentelijk milieubeleid en de Samenwerkingsovereenkomst 2008-2013 met het Vlaamse Gewest.

De provincie **informeert en ondersteunt gemeenten** op het vlak van de samenwerkingsovereenkomst milieu. Algemene informatie kan hierbij via een nieuwsbrief of via de website doorgegeven worden. Inhoudelijke informatie wordt via een studiedag, workshop of excursie aan de gemeenten overgemaakt. Uiteraard kunnen gemeenten die nood hebben aan specifieke begeleiding ook rekenen op advies op maat.

Versterken van het provinciale milieu- en klimaatbeleid door een planmatige en geïntegreerde aanpak.

In navolging van de studie TACO2 zal de provincie op regelmatige basis een **CO₂-rapport** opmaken. Dit rapport zal gebruikt worden om de evolutie inzake CO₂-uitstoot te communiceren en via deze weg Limburgers te **informer en sensibiliseren**.

De provincie heeft de bevoegdheid om **natuurvergunningen** af te leveren aan openbare besturen en te oordelen over beroepen die door particulieren zijn ingesteld. Op deze manier kunnen natuurlijke vegetaties en kleine landschapselementen ook worden beschermd.

De provincie beslist over **milieuvergunningen** klasse 1 en over de beroepen voor klasse 2 inrichtingen.

De provincie verleent **subsidies** om het milieubeleid uit te voeren. Denken we aan aankoopsubsidies voor de verwerving van natuurterreinen, projectsubsidies voor het behoud van biodiversiteit, projectsubsidies GLE, werkingssubsidies voor milieu- en natuurverenigingen, werkingssubsidies voor Regionale Landschappen en een reglement voor ondersteuningsovereenkomsten voor bedreigde en uitzonderlijke soorten in Limburg. Nieuw vanaf 2011 is een subsidie voor kleine duurzame projecten.

De provincie bouwt haar **eigen voorbeeldfunctie** uit. Zo zal de provincie in 2011 overstappen van flessenwater naar leidingwater en wordt de plaatsing voorzien van PV-panelen op het provinciehuis en op gebouwen in Bokrijk. Verder zet de provincie haar eigen bossen maximaal in voor CO₂-opslag. Tenslotte wordt het afvalwater van domeinen en gebouwen zelf gezuiverd wanneer niet kan aangesloten worden op de riolering. Zo beschikt het Domein Nieuwenhoven al over een ecologische waterzuivering. In 2010 werd de aanbesteding opgestart om op het provinciaal domein Rullingen een natuurlijke waterzuiveringsinstallatie te installeren. De uitvoering is in 2011.

De provincie beheert haar provinciaal domein Nieuwenhoven en parken volgens de Vlaamse beheerlijnen van het Harmonisch Park- en Groenbeheer.

De provincie investeert in **Nieuwenhoven** en voorziet in 2011 aanpassingen in de speeltuin en werken aan wegen en paden.

1.4. Verder uitbouwen van een provinciaal integraal waterbeheer.

Ruimte voor water creëren om wateroverlast te beperken en biodiversiteit meer kansen te geven.

Klimaatmodellen geven aan dat de kans op wateroverlast groter wordt. De provincie Limburg voert een continu beleid om deze overlast te beheersen.

De provincie zoekt zoveel mogelijk de synergie tussen het natuur- en waterbeheer en laat **studies** voor een goed waterlopenbeheer uitvoeren. **Grondaankopen en verkopen** aan onbevaarbare waterlopen zoals de aankoop en verkoop van **onbeheerde beddingen** passen binnen deze aanpak.

Verstedelijkte gebieden en dorpskernen steken waterlopen vaak in een keurslijf. Denken we aan te kleine overwelvingen en inbuizingen, die kunnen leiden tot plaatselijke wateroverlast. De provincie pakt deze problematiek op een geïntegreerde manier aan. Zo is behalve de doortocht van de Demer in Bilzen ook een specifiek project rond de Dautenbeek gestart samen met de gemeente Diepenbeek.

De provincie laat ook werken uitvoeren aan **onbevaarbare waterlopen van tweede categorie**. De structuur van heel wat Limburgse waterlopen is immers in de loop der jaren behoorlijk aangetast. In 2010 zijn de volgende waterbouwkundige werken uitgevoerd, in uitvoering of in aanbesteding:

1. Bocholt - Lossing vismigratieknelpunten uitgevoerd.
2. Wellen - wachtbekken Nutstraat bijna uitgevoerd.
3. Doortocht Demer Bilzen vak 4/5 in aanbesteding.
4. Overstromingszone Halen fase 1 uitgevoerd.
5. Collector Millenbeek in uitvoering.
6. Doortocht Rutten in aanbesteding.
7. Doortocht Vreeren Nerem in uitvoering.

Volgende projecten zijn in 2010 gestart en zullen in 2011 of 2012 uitgevoerd worden:

1. Itterbeek - Vismigratieknelpunten: Galdermansmolen/Keyaertmolen grondverwervingen 2011 - uitvoering 2011 – 2012.
2. Ginkelom Wachtbekken Boenenbeek - grondverwervingen 2010/2011 - aanbesteding 2011.
3. Ham verlegging Maasbeek - grondverwervingen 2011 - uitvoering 2011-2012.
4. Bree Opitter Itterbeek Molen vismigratie Molenstraat- aanbesteding 2011.
5. Tessenderlo Zandvang 2 op de Kleine Beek - aanbesteding 2011.
6. Tessenderlo Zandvang op de Grote Beek - aanbesteding 2011.
7. Borgloon Overstromingszone op de Herk in Hoenshoven grondverwerving 2010/2011 - aanbesteding 2011- 2012.
8. Motmolen Bilzen Vispassage grondverwerving 2011 - aanbesteding 2011 - uitvoering 2011-2012.
9. Golmeerszouwbeek Hoepertingen overstromingszone - grondverwervingen 2011 - uitvoering 2011/2012.
10. Overstromingszone Halen fase 2 grondverwerving 2009 - 2010 - uitvoering 2011 – 2012.
11. Doortocht Demer Bilzen: vak 1A: aanleg overstromingszone stroomopwaarts Bilzen uitvoering 2011 – 2012.

12. Herinrichting van de Molenbeek in Membruggen - Riemst vak 1: doortocht Membruggen uitvoering 2011 – 2012.
13. Herinrichting van de Molenbeek in Membruggen - Riemst vak 2: stroomafwaarts Membruggen uitvoering 2011 – 2012.
14. Verlegging Slangbeek - Hasselt – Zonhoven – uitvoering 2011-2012.
15. Kikbeek – natuurproject - Maasmechelen: fase II - aanbesteding 2011.
16. Langbroeksbeek herinrichting- Maasmechelen - uitvoering 2011-2012.
17. Dringende herstellingswerken - doortocht Dautenbeek - uitvoering 2011.

Voor de onbevaarbare waterlopen een duurzaam waterlopenbeheer ontwikkelen.

Waterlopen worden regelmatig **onderhouden** (geruimd). Dat is nodig om te vermijden dat ze dichtslibben en stroomopwaarts voor wateroverlast zorgen. De provincie besteedt bijzondere aandacht aan de natuur bij het uitvoeren van ruiming. De provincie ontwikkelt een **structureel handavingsbeleid**.

Logistieke ondersteuning van de **provinciale Visserijcommissie** en ook van regionale landschappen gebeurt via het opstellen van kleine ontwerpen.

De **waterschapswerking** is in 2011 in volle uitbouw samen met de gemeenten en wateringen. De opmaak van de tweede generatie **deelbekkenbeheerplannen** is in voorbereiding. Veel aandacht gaat ook naar grensoverschrijdende samenwerking met Nederland en Wallonië. In het waterschap Heeswater, Jeker en Voeren wordt hiervan werk gemaakt via een INTERREG project Aquadra. De provincie neemt actief deel aan (grensoverschrijdende) **werkgroepen**.

In 2011 coördineert de provincie de **bestrijding van watergebonden exoten** zoals de bruine rat. Hiervoor zijn zes regionale comités opgericht waarin alle betrokken instanties vertegenwoordigd zijn. De muskusrat blijkt nog steeds onder controle te zijn.

De provincie wil samen met de gemeenten **werken aan waterlopen uitvoeren**. De Limburgse gemeenten zijn bevoegd voor het aanleggen van gemeentelijke rioleringen. Bij het aanleggen van een gescheiden rioleringsstelsel is het perfect mogelijk om het water uit de regenwaterleiding te infiltreren, te stokkeren of vertraagd af te voeren. De provincie Limburg subsidieert deze kleinere bufferbekkens ook in 2011 tot maximaal 20 %.

Het Limburgs Steunpunt Land & Water is nu actief in heel Zuid-Limburg met zetel bij de Watering van Sint-Truiden. Brongerichte en bovenlokale aanpak van **landerrosie en overstromingen** staan voorop. Op deze manier kunnen in 2011 alle Limburgse gemeenten advies krijgen bij de opmaak van erosiebestrijdingplannen en bij kleinschalige bron-gerichte projecten.

De provincie ondersteunt waterwerken in **ruilverkavelingen**.

De provincie zorgt voor het bijhouden van **de atlas van de waterlopen** en de **Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA)**. De provincie speelt ook een rol bij het adviseren van de **watertoets**.

2. Onderwijs

Waarom als provincie eigen onderwijs inrichten en een flankerend onderwijsbeleid voeren?

Het antwoord is eenvoudig. Onderwijs vormt onze kinderen en jongeren en is op die manier bepalend voor hun welbevinden en hun persoonlijke toekomstmogelijkheden. Daardoor is onderwijs ook bepalend voor het welzijn en de toekomst van alle Limburgers. Er liggen dus enorme kansen besloten in het organiseren van onderwijs en het bevorderen van de samenwerking tussen alle onderwijsverstrekkers. Kansen om ook morgen van Limburg een Sterk Merk te maken.

Bovendien is het vormen van kinderen en jongeren niet alleen de opdracht van ouders en scholen. De hele samenleving is mee verantwoordelijk: elke burger, elke dienst, elke sector en elk beleidsniveau. Vanzelfsprekend is het belangrijk dat de inspanningen van al deze verschillende actoren op elkaar afgestemd worden zodat ze elkaar aanvullen en versterken.

Het provinciebestuur bevindt zich op het kruispunt van al wat reilt en zeilt binnen de verschillende beleidsdomeinen in de provincie. Vanuit deze positie zien we de grote lijnen en tendensen, en zijn we in staat linken te leggen. Wie is er beter geplaatst dan de provincie om net-, sector- en gemeenteoverschrijdend mensen samen te brengen?

Het provinciaal onderwijsbeleid wil versterken door te verbinden, te ondersteunen en te inspireren. Steeds ligt de focus op het creëren van optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren, in het bijzonder voor de meest kwetsbare groepen. We willen hen eigen talenten en krachten laten ontdekken en ontplooien. Daarom reiken we aan hun omgeving inzichten, materialen en methodieken aan waarmee ze kinderen en jongeren kunnen bijstaan in hun zoektocht en verdere ontwikkeling.

De reorganisatie van de diensten binnen de directie mens heeft gezorgd voor meer overleg, afstemming en samenwerking tussen de diensten bij de voorbereiding van onderwijsinitiatieven. De coördinatie is in handen van het Provinciaal Steunpunt Onderwijs, dat in 2010 groeide uit de vroegere dienst onderwijsinspectie. Tastbare resultaten

van deze intensere samenwerking zijn het kersverse E-zine voor onderwijs, Lim-O-zine, en het gezamenlijk Educatief Centrum. Minder zichtbaar is de versterkende samenwerking achter de schermen: de training rond Brede School voor alle provinciale diensten en het project 'Taal is van iedereen!'.

De samenwerking met het platform onderwijs, dat bestaat uit gemandateerde vertegenwoordigers uit de verschillende onderwijsnetten, werd versterkt. Daarnaast is er in diverse werk- en projectgroepen geregeld overleg met partners uit onderwijs, welzijn en sociaaleconomische sectoren. Door deze intense samenwerking kan de provincie de Limburgse scholen ondersteunen bij het realiseren van hun onderwijsopdracht, rekening houdend met hun noden en wensen. We lichten de belangrijkste initiatieven die we voor 2011 hebben gepland toe aan de hand van de strategische doelstellingen.

2.1. **Aan het Limburgse onderwijs, als belangrijke hefboom in de economische en socio-culturele ontwikkeling van onze provincie, maximale aandacht vragen voor en ondersteuning bieden m.b.t. talen, talenten, competenties en innovatie.**

Talen

Het project "Taal is van iedereen!" werd opgestart vanuit een grote bekommernis om de taalvaardigheid van onze kinderen en de invloed hiervan op hun ontwikkelingsmogelijkheden en hun kansen om actief deel te nemen aan het maatschappelijk leven. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van het Vlaamse, provinciale en gemeentelijke beleidsniveau, alsook vertegenwoordigers uit betrokken sectoren. Binnen de klijntijnen van dit project zal er in eerste instantie werk worden gemaakt van een inventarisatie van bestaande acties en projecten. Daarnaast zullen de betrokken diensten een gezamenlijke visie uitwerken, zodat ze een eenduidige boodschap kunnen uitdragen over taalontwikkeling, taalvaardigheid en betekenisvolle communicatie.

Het Interreg-project "Linguacluster" wil met een brede waaier aan initiatieven zoveel mogelijk "leerders" de kans bieden om hun taalvaardigheden in de buurtalen te verbeteren en kennis te maken met de Euregio Maas-Rijn (EMR). Voor jeugdige leerders gebeurt dit met activiteiten in en buiten de klas, voor het (toekomstig) onderwijzend personeel met concrete vorming en kennisuitwisseling en voor iedereen die actief is op de euregionale arbeidsmarkt (werknemers en werkzoekenden) met een informatieloket en persoonlijk advies. Linguacluster wil een ruim leeroffensief mogelijk maken om de

meertaligheid in de EMR te vergroten en zo een hefboom te zijn voor een grotere sociale en economische mobiliteit ter ontsluiting van een boeiende grensregio met bijna 4 miljoen inwoners.

Talenten

Het onderwijsproject “**HorizonTaal**” verenigt “taal” en “talenten” in een speurtocht naar interesses, competenties en verwachtingen voor de toekomst. In dit project wordt een boeiende verkenning van belangstellingsgebieden en beroepenvelden georganiseerd voor leerlingen die aan de vooravond staan van hun studiekeuze voor de tweede graad van het secundair onderwijs. Het materiaal zal beschikbaar zijn voor alle secundaire scholen die een eerste graad inrichten en voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding binnen onze provincie.

Het project “**Ontdek Techniek Talent**” staat stevig in de startblokken: maar liefst 245 Limburgse basisscholen kochten een “techniekmobiel” aan! 30 nijverheidstechnische secundaire scholen zullen de mobiels aanmaken en samenstellen voor de basisscholen in hun omgeving. Daarnaast zullen zij de onderwijzer(es)s(en) coachen opdat deze in hun lessen optimaal gebruik kunnen maken van de materialen in de mobiel. Door deze samenwerking te faciliteren wil de provincie de basisscholen ondersteunen bij het bereiken van de nieuwe eindtermen voor techniek. Het is belangrijk dat (leerkrachten van) kinderen die aanleg hebben voor techniek de kans krijgen dit zo vroeg mogelijk te ontdekken.

Het Steunpunt Onderwijs streeft samen met de vzw LOOA naar een kwaliteitsvolle invulling van het voltijds engagement voor de deeltijds lerende jongeren door het aanbieden van voortrajecten en brugprojecten. Het **voortraject** “Maatwerk” werkt aan ontbrekende (arbeid)attitudes en competenties bij jongeren. Het **brugproject** is er voor de jongeren die arbeidsbereid zijn. Binnen het brugproject kunnen ze werken in een veilige omgeving waar ze dingen mogen leren, maar ook mogen mislukken.

Samen sta je sterk! Daarom investeert de provincie in het opzetten van **duurzame netwerken** en samenwerkingsverbanden met de onderwijspartners, overheden en sociale partners. We willen samen nadenken over de noden en behoeften van onze regio, onze werkingen op elkaar afstemmen en versterken. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de banden met onze regionale partners binnen het domein onderwijs-arbeid zoals vzw Looa, ROP, RTC, VDAB en POM-ERSV.

2.2. **Het Limburgse onderwijs, als potentieel belangrijkste hefboom voor sociale participatie van achtergestelde groepen, maximaal ondersteunen bij het werken aan gelijke/goede onderwijskansen voor iedereen.**

Op vraag van de sector én in samenwerking met het Provinciaal Integratiecentrum is het Steunpunt Onderwijs het lerend netwerk “**taal, vrije tijd en onderwijs**” gestart. Schoolopbouwwerkers, medewerkers flankerend onderwijs en integratieambtenaren uit 9 Limburgse gemeenten wisselen informatie en ervaringen uit.

Brede School is een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren (onderwijs, kinderopvang, gemeentelijke diensten, vrije tijd) die samen werken aan een brede leer- en leefomgeving met als doel maximale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren. Het Steunpunt Onderwijs heeft voor dit werkjaar een samenwerkingsakkoord afgesloten met het Steunpunt Diversiteit en Leren van de U Gent. Onder hun begeleiding zal het Steunpunt Onderwijs een vormingstraject opzetten met verschillende provinciale diensten, vanuit de directies mens en ruimte, met als centraal thema de wijze waarop we vanuit onze intermediaire opdracht het Brede School concept kunnen implementeren.

Het project **Welbevinden op School (WOS)** stelt zich tot doel scholen en schoolteams bewuster en op een meer systematische manier te laten stilstaan bij de kwaliteit van het preventie- en remediëringsbeleid in hun school. Inmiddels stapten meer dan 1 op 3 Limburgse basisscholen in het project. Als voorbereiding van een eventuele uitbreiding naar het secundair onderwijs zal de werking in het basisonderwijs de komende maanden grondig worden geëvalueerd.

Tal van initiatieven in Limburg en Vlaanderen getuigen van de inspanningen van de onderwijs – en welzijnssector om **onderwijs sociaal en toegankelijk** te maken. In het volgend werkjaar intensifiëren we de samenwerking hieromtrent met het hoger en volwassenenonderwijs. Het streven naar een grotere bekendheid en betere toegankelijkheid van het “Limburgse Studiefonds” past ook in dat opzet. In het secundair onderwijs zetten we in op de Limburgse vertaling van de Vlaamse campagne van de Koning Boudewijnstichting en het Ministerie van Onderwijs rond “Kosten op school in het SO”. Daarnaast gaan we verder aan de slag met “Lopke”, een materialenkoffer rond armoede voor het basisonderwijs.

De lerarenopleidingen secundair onderwijs van de 3 Limburgse Hogescholen hebben “**Leren Thuis Leren**” opgenomen als vast onderdeel in hun curriculum. Tijdens het schooljaar 2010-2011 zullen ongeveer een 260-tal laatstejaarsstudenten evenveel leerlingen begeleiden.

Op het niveau basisonderwijs werken we in een eerste fase samen met 3 gemeentelijke pilotprojecten die studenten in de lerarenopleidingen lager- en kleuteronderwijs inzetten om de kansen van kinderen te verhogen. De begeleidingen zijn gericht op ontwikkelingsstimulering in nauwe samenwerking met de ouders en lokale onderwijs- en welzijnspartners.

Er zijn in het basisonderwijs ook heel wat initiatieven waarbij vrijwilligers begeleiding aan huis bieden om kinderen optimale kansen te bieden. Het lijkt ons gepast om in 2011, het Europees jaar van de vrijwilliger, samen met de vrijwilligers op zoek te gaan naar mogelijkheden om hen een steuntje in de rug te geven.

2.3. Aan het Limburgse leerplichtonderwijs, als belangrijke partner in de levenseducatie van onze jongeren, pedagogisch-didactische ondersteuning bieden.

Vorig schooljaar werd de laatste gedrukte versie van de brochure **educatief aanbod** naar de scholen verstuurd. Sinds juni staat de inhoud van alle projecten die door de verschillende provinciale diensten voor het onderwijs ontwikkeld worden **online**. Op deze manier bieden we steeds de meest recente informatie aan.

De provinciale diensten bouwen hun samenwerking verder uit. Vanaf dit schooljaar bieden ze hun materialen en methodieken gezamenlijk aan in **één educatief centrum**. In de toekomst zal er een digitale catalogus ontwikkeld worden met alle informatie over de materialen. Daarnaast zullen er thematische vormingsmodules georganiseerd worden waarbij de deelnemers ter plaatse de leermiddelen en materialen kunnen verkennen.

Helemaal nieuw dit schooljaar is dat de verschillende provinciale diensten gezamenlijk zullen communiceren naar het onderwijs. Hiermee komen we tegemoet aan de vraag vanuit de sector om de grote communicatieflow te stroomlijnen en zo mogelijk te beperken. Een eerste stap is **Lim-O-zine**, een e-zine voor het Limburgse onderwijs en zijn partners. Daarnaast installeren we een **landingspagina** op **www.limburg.be/steunpuntonderwijs**. De bezoeker krijgt er een volledig overzicht van alle onderwijsgerelateerde diensten en projecten en het actuele vormingsaanbod waarvoor hij terecht kan bij de provincie.

2.4. Het Limburgse onderwijsaanbod optimaliseren in functie van maatschappelijke noden en ontwikkelingen, enerzijds door als provincie zelf een kwaliteitsvol aanbod te blijven verzorgen, anderzijds door afstemming en samenwerking met en tussen onze partners te bevorderen.

Leerplichtonderwijs

In de meeste Limburgse provinciale scholen is de evolutie van de leerlingenaantallen de laatste jaren stabiel of licht stijgend, wat getuigt van een duidelijk vertrouwen in de onderwijskwaliteit van het provinciaal onderwijs. We beperken onze toelichting tot enkele opvallende tendensen en nieuwigheden.

Het kunstonderwijs zit duidelijk in de lift. De Provinciale Kunsthumaniora Hasselt kent jaar na jaar een sterk stijgend aantal leerlingen. In de onderbouw, de Provinciale Middenschool Hasselt, volgt de helft van de leerlingen artistieke vorming.

Het handelsonderwijs in Vlaanderen kent een dalende trend, zo ook in de Provinciale Handelsschool Hasselt, ondanks de vele inspanningen van leerkrachten en directie. De Se-n-Se opleidingen met de afdelingen “logistiek en transport”, “medico-sociale administratie” en “kmo-administratie” zijn wel zeer succesvol.

Het Provinciaal Instituut Lommel heeft zich de laatste jaren tot dé sportschool in Noord-Limburg ontwikkeld met de richtingen ASO Sportwetenschappen, TSO Lichamelijke Opvoeding en Sport en sportopleidingen in het deeltijds onderwijs (DBSO). Vanaf het schooljaar 2010-2011 gaat de school samenwerken met de jeugdwerking van voetbalclub “United Lommel”.

Het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding (PCLB) staat elk jaar voor nieuwe uitdagingen. Dit schooljaar zal veel aandacht besteed worden aan het aanbieden van de vaccinaties tegen baarmoederhalskanker en het effectief betrekken van de ouders van vierjarige kleuters bij de medische onderzoeken. In samenwerking met de schoolinterne leerlingenbegeleiders zal er een visie ontwikkeld worden over het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen in de klas.

Tabel 1: leerlingen in het provinciale leerplichtonderwijs

SCHOOLJAAR	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11
	Feb-06	Feb-07	Feb-08	FSep-08	Sep-09	Sep-10

KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS

Prov. Kleuterschool	62	75	68	73	117	119
Voeren Hoeneveldje						
Moelingen	30	39	36	45		
Martensvoeren	9	12	16	16	12	9
Prov. Lagere school Voeren	229	259	243	242	238	230
TOTAAL	330	385	363	376	367	358

SECUNDAIR ONDERWIJS

PSS Voeren	297	292	322	322	326	321
PSS Kunst	556	609	653	657	680	711
PSS Verpleegkunde	350	352	450	441	490	503
PIBO Tongeren	259	276	290	285	283	295
PROVIL Lommel	679	699	717	745	723	710
PROVIL Lommel DBSO	75	72	65	55	63	69
PROVIL-ION Lommel	78	98	97	105	105	104
PTS-Maasmechelen	258	282	245	276	262	259
PTS-DBSO-Maasmechelen	81	70	60	64	94	62
PTS-onthaalonderwijs-Maasmechelen	45	40	30	30	38	45
PMS Diepenbeek	369	335	325	340	309	312
PSS Diepenbeek	569	609	635	626	619	630
Prov. Handelsschool Hasselt	703	672	640	552	560	452
Middenschool van de Prov. Handelsschool Hasselt	139	128	130	135	130	120
TOTAAL	4 458	4 534	4 659	4 633	4 682	4 951

Volwassenenonderwijs

Binnen het provinciaal volwassenenonderwijs heeft het streven naar goede kwaliteit een hoge prioriteit. PCVO Maasland neemt dit schooljaar deel aan het project **collegiale visitatie**, gecoördineerd door de pedagogische begeleiding van POV en SG PSOL. Teams van leerkrachten van verschillende centra in Vlaanderen bezoeken elkaars centrum op een methodisch doordachte wijze. Hun bevindingen leggen ze neer in een rapport dat collegiale adviezen bevat en aanleiding kan geven tot gerichte, structurele verbetering en innovatie.

Tabel 2: Evolutie van de lestijdenpakketten volwassenenonderwijs.

	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11
PCVO lerarenopleiding Diepenbeek	19 586	18 900	19 261	Start LIMLO			
PCVO Maasland Maasmechelen	39 538	38 153	42 651	42 620	42 559	42 300	42 783
PCVO Moderne Talen Hasselt	52 200	52 199	52 398	51 249	51 104	50 652	51 362
PCVO Handel Hasselt	13 820	13 820	13 890	15 104	15 084	15 084	15 509
PCVO Talen-Informatica Voeren	7 610	7 390	7 827	8 132	8 118	8 029	8 137
TOTAAL	132 754	130 462	136 027	117 105	116 865	116 065	117 791

Hoger onderwijs

Hoger Beroepsonderwijs

De bestaande opleidingen op HBO5-niveau in het volwassenenonderwijs en de bestaande verpleegkundeopleidingen moeten een omvormingsdossier indienen bij de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie. Om die omschakeling zo vlot mogelijk te laten verlopen is op initiatief van de NVAO gestart met een pilootproject voor vijf bestaande opleidingen. PCVO Handel participeert met zijn opleiding Verkeerskunde. Na goedkeuring van dit omvormingsdossier door de NVAO zullen tegen 2014 alle negen opleidingen die PCVO Handel inricht omgevormd worden naar het Hoger Beroepsonderwijs op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur.

De modulaire opleiding verpleegkunde HBO5 in het Provinciaal Instituut voor

Verpleegkunde kent nog steeds een groeiend succes. Nieuw is het zorgportaal, een project voor sociale integratie in samenwerking met de VDAB. Via het zorgportaal krijgen de studenten een nog intensievere en individuelere begeleiding om zo maximale slaagkansen te bieden aan alle kandidaten met interesse in de zorgsector.

PHL

Op 16 juli 2010 nam de Vlaamse regering enkele belangrijke principiële beslissingen over de hervorming van het hoger onderwijs. Dit deed zij na een maatschappelijk debat en de bespreking in een bijzondere commissie van het Vlaams Parlement.

Concreet voor de PHL houdt dit in: de academische bachelors en de masteropleidingen kine, architecten en interieurontwerpers worden in 2013 geïntegreerd in de Universiteit Hasselt. De kunstopleiding wordt samen met die van de Khlim opgenomen in een aparte structuur: een “School of Arts”. De professionele bachelors blijven in de hogeschool. De hogeschool telt na deze operatie nog ongeveer 3000 studenten. Een aanzienlijke vermindering, die ons noopt na te denken over de leefbaarheid en de toekomst van de hogeschool nieuwe stijl. Aan de andere kant houdt de integratie van de academische opleidingen intense nieuwe samenwerkingsverbanden in.

Investerings

Om kwaliteitsvol onderwijs te blijven garanderen investeert het provinciebestuur waar nodig en mogelijk in nieuwe schoolgebouwen. Volgende werken zijn gepland in 2011:

Locatie	Geplande werken 2010	Stand van zaken dossier
Campus Diepenbeek	Nieuw magazijn	Dossier is in aanbesteding gesteld
	Uitbreiding toiletten leerkrachten	Uitvoering door school
	Aanpassing leerkrachtenlokaal	In onderzoek door school
Campus Handel Hasselt	Vervangen buitenramen	Hoofdgebouw: volgende fase in onderzoek Middenschool: dossier in onderzoek
Campus Kunst Hasselt	Uitbreiding ateliers (fase 1) en uitbreiding kunsthumaniora (fase 2)	Fase 1: in uitvoering Fase 2: DBFM dossier
	Campus Lommel	Lokalen ION
Campus Lommel	Vervanging ramen	Volgende fase wordt opgesteld
	Uitbreiding bouwhal	Aanbestedingsdossier wordt verwerkt
	Omgevingsaanleg	Structuur wordt onderzocht
Campus Maasmechelen	Omgevingsaanleg Hal C	Dossier omgevingsaanleg in voorbereiding
	Vaste bemeubeling DBSO	Uitgevoerd
Campus Tongeren	Herstelling daken	Afgehandeld
	Aanpassen elektriciteit	Dossier wordt opgesteld door ingenieur
	Vervangen buitenramen	Dossier in voorbereiding
Campus Voeren	Inrichten kelder als refter	Uitgesteld
	Renovatie administratie	In Provincieraad goedgekeurd oktober 2010
	Renovatie buitenramen	Dossier in voorbereiding
	Sporthal	Aanbestedingsprocedure loopt